

Praca zbiorowa pod redakcją
Joanny BZÓWKI

BADANIA DOŚWIADCZALNE I TEORETYCZNE W BUDOWNICTWIE

MONOGRAFIA

GLIWICE 2012

Komitet organizacyjny

Dr inż. Sławomir KWIECIEN
Mgr inż. Robert CYBULSKI
Mgr inż. Piotr KANTY
Mgr inż. Krzysztof KOZIEŁ
Mgr inż. Marcin KOZŁOWSKI
Mgr inż. Marcelina OLECHOWSKA

Kolegium redakcyjne

REDAKTOR NACZELNY – Prof. dr hab. inż. Andrzej BUCHACZ
REDAKTOR DZIAŁU – Dr hab. inż. Barbara KLEMCZAK
Profesor nzw. w Politechnice Śląskiej
SEKRETARZ REDAKCJI – Mgr Elżbieta LEŚKO

Projekt okładki

Tomasz LAMORSKI

**Wydano za zgodą
Rektora Politechniki Śląskiej**

ISBN 978-83-7335-940-6

© Copyright by
Wydawnictwo Politechniki Śląskiej
Gliwice 2012

Utwór w całości ani we fragmentach nie może być powielany ani rozpowszechniany za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych, w tym również nie może być umieszczany ani rozpowszechniany w postaci cyfrowej zarówno w Internecie, jak i w sieciach lokalnych bez pisemnej zgody posiadacza praw autorskich.

BUDOWNICTWO OGÓLNE

DWORAK I. – Wystawy światowe EXPO jako sposób rewitalizacji terenów przemysłowych	371
JAMROZIK-SZATANEK M. – Rodzaje współczesnych układów funkcjonalno-przestrzennych szpitali dziecięcych	379
MAZIK A. – Regulacje prawne dotyczące projektowania ośrodków jeździeckich i krytych ujeżdżalni.....	387
NAGÓRNY A. – Aspekt zarządzania jakością w rewitalizacji loftów	397
PAULÍK M. – Słowackie prawo budowlane za czasów Cesarstwa Austro-Węgierskiego.....	409
STOLARCZYK D. – Wady w budynkach mieszkalnych realizowanych przez deweloperów	417
SZATANEK Ł. – Przepisy budowlane Karmelitów Bosych i Trzewiczkowych	427
WOJTUSZEK M. – Balkon w architekturze mieszkaniowej	437
ZAŁĘCKA M. – Współczesne tendencje w projektowaniu mieszkalnictwa socjalnego.	447

BUDOWNICTWO KOMUNIKACYJNE

CHOLEWIŃSKA M. – Ocena wpływu dodatku asfaltów naturalnych na niektóre właściwości asfaltów drogowych	457
LINEK M. – Poprawa trwałości betonu nawierzchniowego na wymuszone obciążenia temperaturowe	465
MRUGAŁA J. – Wpływ asfaltu spienionego na właściwości gruntu stabilizowanego ..	473
NOWAKOWSKI K. – Wpływ płynnego chemicznego środka niskowiskozowego na odporność mieszanki SMA na oddziaływanie wody i mrozu	481
OLSZEWSKI P. – Metody badań barier komunikacyjnych dla osób niepełnosprawnych	489
ROGOJSZ G. – Wpływ temperatury na trwałość nawierzchni drogowej	497
STĘPIEŃ M. – Wpływ pojazdów ciężkich na poziom emisji hałasu drogowego.....	505

MATERIAŁY BUDOWLANE

BRZOZOWSKI P. – Wpływ rodzaju cementu na właściwości betonów układanych pod wodą.....	515
CZAPIK P. – Wpływ dodatku zeolitu naturalnego na reakcję alkalia- krzemionka	525
DĄBROWSKA M. – Karbonatyzacja zapraw z cementów zawierających popiół lotny wapienny	533

Magdalena ZAŁĘCKA
Politechnika Śląska w Gliwicach

WSPÓŁCZESNE TENDENCJE W PROJEKTOWANIU MIESZKALNICTWA SOCJALNEGO

1. Wprowadzenie

Problem mieszkalnictwa socjalnego jest podejmowany w większości państw na świecie. Artykuł ten ma na celu przedstawienie różnych kierunków rozwoju architektury mieszkalnictwa socjalnego poprzez analizę wybranych przykładów, reprezentujących różne współczesne tendencje w projektowaniu tego rodzaju mieszkalnictwa. Zapotrzebowanie na mieszkania socjalne wciąż wzrasta. Dowodzi to wagi społecznej problemu, którego przestrzenne aspekty są przedmiotem niniejszego artykułu.

2. Definicje

2.1. Projektowanie

Wyjaśnienia wymaga przede wszystkim tytułowe pojęcie projektowania. Nie ma jednak jednoznacznej definicji tego systemu postępowania. Najbardziej ogólna definicja mówi, że projektowanie, to proces, który prowadzi działalność ludzką od stanu wyjściowego do stanu końcowego, czyli pożądanego wyniku /reakcja: problem do rozwiązania - potrzeba do zaspokojenia/ [1]. Inna wspomina o czynnościach oraz zdarzeniach, które występują pomiędzy pojawieniem się problemu, a powstaniem dokumentacji, która będzie opisywać rozwiązanie problemu, zadowalające z punktu widzenia funkcjonalnego, ekonomicznego i innych wymagań [2].

2.2. Mieszkalnictwo

Mieszkalnictwem nazywamy zespół zagadnień związanych z budowaniem i użytkowaniem mieszkań, w tym rozwiązania systemowe będące rezultatem określonej polityki mieszkaniowej [3].

* Opiekun naukowy: dr hab. inż arch. Jan Pallado, prof. nzw w Pol. Śl.

Wyróżniamy cztery główne formy własności w budownictwie mieszkaniowym:

- prywatne: głównie jednorodzinne oraz wielorodzinne przeznaczone na sprzedaż lub wynajem,
- spółdzielcze: będąca własnością spółdzielni mieszkaniowych,
- społeczne: budownictwo nie nastawionych na zysk organizacji mieszkaniowych,
- socjalne: będące w gestii gmin.

Wyżej wymieniony podział został sklasyfikowany malejąco według jakości zaspokajania potrzeb mieszkańców oraz dodatkowych udogodnień przestrzennych. Socjalną formę budownictwa mieszkaniowego cechuje zatem stosunkowo najniższy poziom spełnienia wymienionych kryteriów.

2.3. Mieszkalnictwo socjalne

Mieszkalnictwo socjalne to mieszkalnictwo adresowane do najsłabszych ekonomicznie grup ludności, realizowane poprzez projekty socjalne.

Projektem socjalnym nazywamy zespół zaplanowanych działań, mających na celu poprawę sytuacji społecznej, oparty na założeniach teoretycznych oraz diagnozie społecznej [4]. Projekt jest ograniczonym w czasie i przestrzeni społecznej przedsięwzięciem o charakterze pomocowym [5].

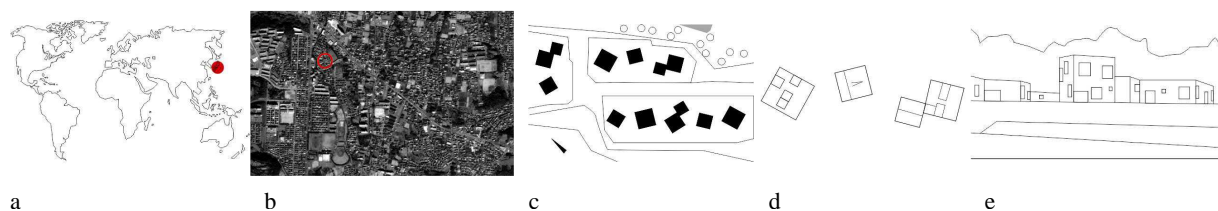
3. Przykłady

Istnieje wiele różnych przykładów dotyczących projektowania mieszkalnictwa socjalnego. Materiał poddany analizie w tym opracowaniu przedstawia zrealizowane projekty mieszkalnictwa socjalnego oraz ukazuje je w różnych aspektach, takich jak: położenie w skali miasta, lokalizacja względem innych obiektów, rozwiązania przestrzenne, kompozycyjne oraz wizualne, funkcje uzupełniające.

Zaprezentowane przykłady zostały przedstawione według następującego schematu graficznego:

- a - lokalizacja w skali świata /location in the world scale/
- b - sąsiedztwo zespołu /unit neighbourhood/,
- c - kompozycja przestrzenna /spatial composition/,
- d - schemat rzutu parteru /ground - floor layer scheme/,
- e - szkic widoku elewacji /draft of the elevation view/.

3.1. 10 houses, Oita, Japonia, Takao Shiotsuka Atelier

Rys. 1. Lokalizacja i ukształtowanie zespołu budynków osiedla socjalnego w Oita
Fig. 1. Location and shape of social housing units in Oita

Surowe w wyrazie, minimalistyczne, proste domy pozornie ułożone w chaotyczny sposób tworzą osiedle przeznaczone dla "mniej zarabiających" w japońskim mieście Oita. Położone na niewielkim zboczu, są uzupełnieniem istniejącej zabudowy o charakterze podmiejskim. Dziesięć jednostek mieszkalnych, każda o powierzchni około 85 m², tworzy niecodzienną kompozycję, która jest odbierana jako jeden budynek. Poszczególne domy pełniące funkcję pokoi zaprojektowanych tak, aby przestrzeń pomiędzy nimi tworzyła wirtualne korytarze i hole, łącząc wszystko w całość. Nieregularne formy prostopadłościowe o szklanych perforacjach otwierają się na przestrzeń zewnętrzną, przez co są impulsem do spotkań i integracji mieszkańców.

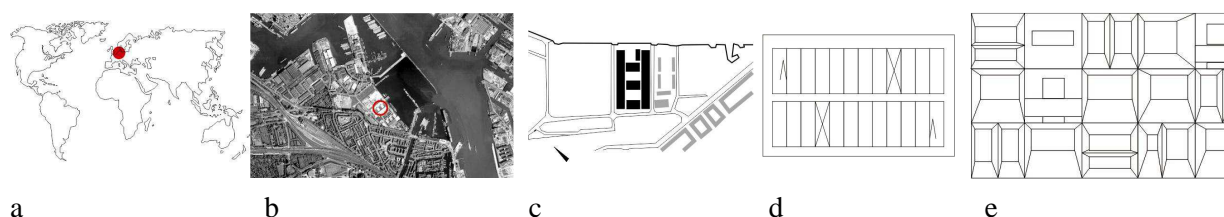
3.2. Quinta Monroy, Iquique, Chile, Elemental

Rys. 2. Lokalizacja i ukształtowanie 93 budynków osiedla socjalnego w Iquique
Fig. 2. Location and shape of 93 social housing units in Iquique

Osiedle Quinta Monroy to efekt współpracy lokalnej społeczności miasta Iquique z architektami oraz organizacją Chile Barrio, która ma na celu poprawę warunków mieszkaniowych najbiedniejszych. Powstała grupa 93 jednostek mieszkalnych, wizualnie podobnych do stojących tu wcześniej niezdefiniowanych konstrukcji, ale stabilnych i funkcjonalnych. Zabudowa ma charakter trzech zespołów domów szeregowych jedno- i dwukondygnacyjnych, ukształtowanych wokół wewnętrznych dziedzińców. Projekt i budowa osiedla powstała przy pomocy mieszkańców, co w efekcie przyczyniło się do stworzenia miejsca w pełni przez nich akceptowanego. Nowa kompozycja przestrzenna wpisuje się w tkankę miasta zarówno pod względem funkcjonalnym, jak i estetycznym.

3.3. Qubic, Amsterdam, Holandia, HVDN

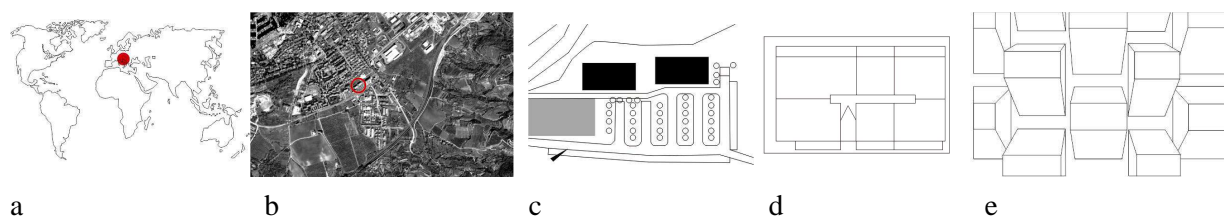

Rys. 3. Lokalizacja i ukształtowanie zespołu budynków osiedla socjalnego w Amsterdamie

Fig. 3. Location and shape of social housing units in Amsterdam

Kompleks Qubic to zespół 715 mieszkań dla studentów, zaprojektowanych jako ciągła kompozycja kontenerów, wokół dwóch dziedzińców o różnych funkcjach. Pierwszy, kameralny, porośnięty trawą ma na celu inicjację spotkań, drugi przeznaczony jest na sport i aktywną rekreację. Mieszkania mają charakter "lokalów tymczasowych" i choć dysponują niewielką powierzchnią, każde z nich jest jednostką samowystarczalną. Zespół cechuje się nieregularną kompozycją elewacji, która poprzez wprowadzenie podziałów i elementów kolorystycznych dynamizuje przestrzeń oraz ułatwia orientację w terenie. Całość założenia usytuowana jest nieopodal doków, w dawnej dzielnicy przemysłowej Amsterdamu, która aktualnie przechodzi rewitalizację oraz ulega przekształceniom funkcjonalnym.

3.4. Izola, Izola, Słowenia , OFIS

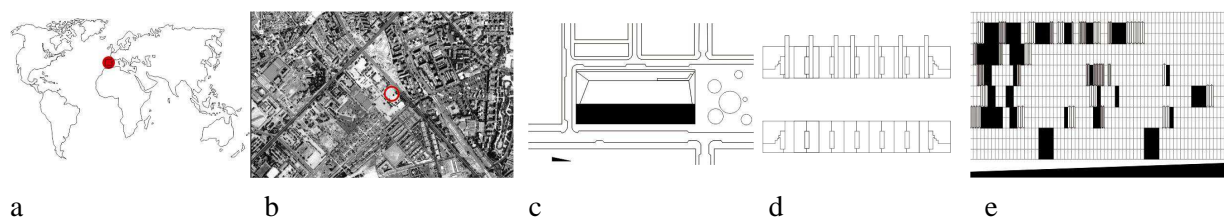

Rys. 4. Lokalizacja oraz ukształtowanie dwóch budynków socjalnych w mieście Izola

Fig. 4. Location and shape of two social housing units in Izola

Projekt Izola to propozycja dwóch bloków mieszkalnych zlokalizowanych na słoweńskim wybrzeżu, dla młodych małżeństw, których nie stać na zakup własnego lokum. Obiekty usytuowane na wzniesieniu otoczone są masywem górskim od strony zachodniej. W zespole przewidziano 30 mieszkań o różnej wielkości oraz odmiennych układach, od kawalerek do 3-pokojowych lokali. Wszystkie zaprojektowane jako niezbędne minimum, według słoweńskich norm i przepisów. Cechą charakterystyczną tych obiektów jest trójwymiarowy projekt elewacji, która poprzez zamknięcie okien i balkonów w wystających "pudłach" chroni mieszkania przed nadmiernym nagrzewaniem lub wyziębieniem. Całość tworzy efektowną przestrzenną mozaikę.

3.5. Carabanchel, Madryt, Hiszpania, FOA

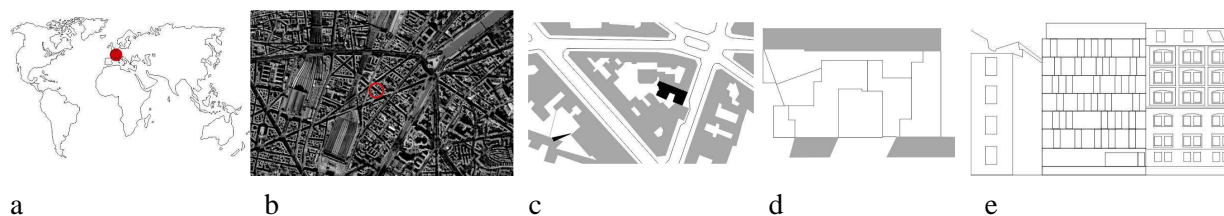

Rys. 5. Lokalizacja oraz ukształtowanie budynku socjalnego w Madrycie

Fig. 5. Location and shape of social housing unit in Madrid

"Bambusowy dom" to budynek z mieszkaniami socjalnymi, wybudowany w nowopowstałej przemysłowej dzielnicy mieszkaniowej na przedmieściach Madrytu. Został zaprojektowany w ramach programu promującego budowę osiedli i bloków socjalnych prowadzonego przez organizację EMVS. Oprócz ekonomii rozwiązań, założeniem programu jest promowanie ekologicznych pomysłów oraz atrakcyjnych wizualnie form. Prosta bryła obiektu, zbudowana z tradycyjnych materiałów, została "opakowana" bambusowymi panelami. W większości stanowią one okładzinę ścian, ale pełnią też funkcję okiennic, które poprzez swoją mobilność tworzą atrakcyjny wyraz artystyczny. Wzdłuż zachodniej ściany budynku rozciąga się ogród, który jest uzupełnieniem funkcji mieszkaniowej.

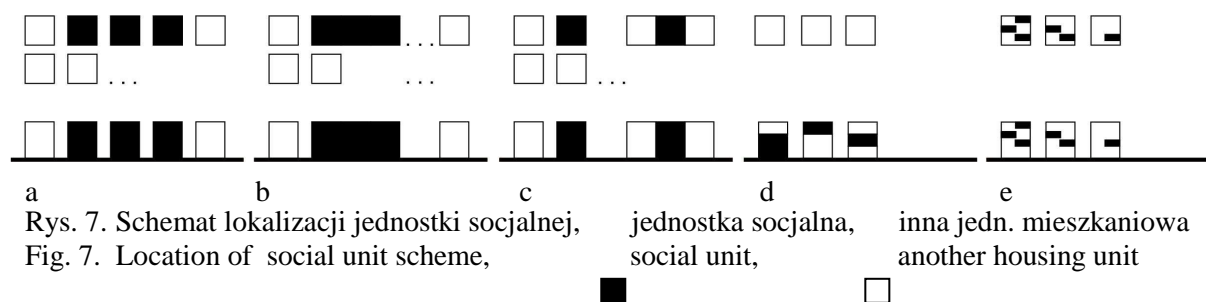
3.6. Louis Blanc, Paryż, Francja, ECDM

Rys. 6. Lokalizacja i ukształtowanie budynku socjalnego w Paryżu

Fig. 6. Location and shape of social building unit in Paris

Obiekt z mieszkaniami socjalnymi przy ulicy Louis Blanc 45 w Paryżu został zaprojektowany jako uzupełnienie istniejącej luki w zabudowie kwartałowej. Inwestor chciał na działce o niedużej powierzchni, przy ograniczonym budżecie stworzyć formę przestrzenną o wysokiej funkcjonalności przestrzeni publicznej. Projekt jest dopasowany do kształtu działki niczym "puzel". W parterze budynku zaprojektowano zjazd do parkingu i tym samym uwolniono całą jego powierzchnię, którą następnie wykorzystano jako przestrzeń rekreacyjną. Powyżej "unosi się" 17 jednostek mieszkaniowych o różnych kształtach i programach. Elewacja frontowa otwiera się w parterze, pozwalając na penetrację wizualną strefy rekreacyjnej i "zamyka" na wyższych kondygnacjach.

Można zauważyć, że omówione przykłady należą do różnych grup pod względem lokalizacji w skali świata, położenia względem otaczających budynków. Mają różne sąsiedztwo oraz niepodobne rozwiązania funkcjonalne, kompozycyjne czy przestrzenne. Przedstawiają kolejno: osiedle samodzielnych domów jednorodzinnych, zespół budynków w zabudowie szeregowej, zwartą kompozycję kwartałową, parę budynków, pojedynczy obiekt i element uzupełniający kwartał. Prezentują także odmienne podejście w kształtowaniu jednostek socjalnych. Są: osiedlem w większej strukturze mieszkaniowej, jako budynki wolnostojące /rys.7a/ czy połączone szeregowo /rys. 7b/. Mogą być pojedynczym obiektem, otoczonym przez kubatury o innych funkcjach /rys. 7c/. Jednostki socjalne przybierają też kształt samodzielnych kondygnacji /rys. 7d/, a nawet pojedynczych mieszkań /rys.7e/.

Wszystkie przykłady są lokalizowane na terenach śródmiejskich czy podmiejskich, rzadko poza miastem czy na jego obrzeżach. Ich wspólną cechą jest sąsiedztwo z zabudową, którą zasiedlają ludzie o zróżnicowanym stopniu zamożności. Celem takiego zabiegu jest zapobieganie powstawianiu odrębnych wewnętrznych społeczności, a co za tym idzie przeciwdziałanie procesowi gettoizacji.

4. Podsumowanie

W dzisiejszych czasach godne naśladowania jest hasło organizacji Chile Barrio, które jest dalej nieoczywiste w wielu krajach. Mówi ono, że "budownictwo socjalne to inwestycja, a nie wydatek". W rzeczywistości poprzez długotrwały rozwój społeczny państwo wzmacnia się i uzyskuje zysk w postaci bardziej efektywnego wykorzystania zasobów ludzkich. Przy odpowiedniej lokalizacji, zastosowaniu stosunkowo niedrogich, ekologicznych materiałów można sprostać podstawowym potrzebom człowieka. Jak powiedział Alvar Alto: "nowoczesna architektura nie polega na stosowaniu "niedojrzałych", nowych materiałów. Zasadnicza kwestia to doskonalenie materiałów w kierunku bardziej ludzkim" [6].

PRZYPISY

- [1] G. Patzak s.20[2] E.V.Krick 1975, s.129-130
- [3] Pallado J.: Architektura wielorodzinnych domów dostępnych. "Śląsk" Sp. z o.o. Wydawnictwo Naukowe, Katowice, 2007, s.194
- [4] Wolska - Prylińska D., Projekt socjalny w kształtowaniu i działaniu społecznym, Katowice, 2010, s.56
- [5] Kantowicz E.: Elementy teorii i praktyki pracy socjalnej, Wydawnictwo Uniwersytatu Warmińsko Mazurskiego, Olsztyn, 2001, s.138
- [6] Lahti L.: Aalto. Taschen/TMC Art, Koln, 2006, cytat umieszczony na okładce

BIBLIOGRAFIA

1. Kantowicz E.: Elementy teorii i praktyki pracy socjalnej, Wydawnictwo Uniwersytatu Warmińsko Mazurskiego, Olsztyn, 2001
2. Lahti L.: Aalto. Taschen/TMC Art, Koln, 2006
3. Pallado J.: Architektura wielorodzinnych domów dostępnych. "Śląsk" Sp. z o.o. Wydawnictwo Naukowe, Katowice, 2007
4. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12.04.2002r., w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. Nr. 75 poz. 690 z późn. zm.)
5. Wolska - Prylińska D., Projekt socjalny w kształtowaniu i działaniu społecznym, Katowice, 2010
6. Źródło internetowe: <http://archiweb.cz>, dostęp: 19.11.2011, godz. 16.54
7. Źródło internetowe: <http://www.archdaily.com> , dostęp: 21.11.2011, godz. 12.45
8. Źródło internetowe: <http://www.hvdm.nl>, dostęp: 21.11.2011, godz. 13.32
9. Źródło internetowe: <http://www.hvdm.nl>, dostęp: 19.11.2011, godz. 17.12
10. Źródło internetowe: <http://www.elementalchile.cl>, dostęp: 19.11.2011, godz. 18.15
11. Źródło internetowe: <http://www.shio-atl.com>, dostęp: 29.11.2011, godz. 17.14
12. Źródło internetowe: <http://www.plumbum.pl/polskie-budownictwo-socjalne>,
dostęp: 30.11.2011, godz. 20.11
13. Źródło internetowe: <http://liberte.pl/component/content/article/1724.html>, dostęp:
30.11.2011, godz. 21.28

ŹRÓDŁA ILUSTRACJI

Rys. 1-6, cz. b: <http://googlemaps.pl>, dostęp w dniu: 19.11.2011, godz. 17.30

Rys. 1-6, cz. a,c,d,e: opracowanie M. Załęcka

WSPÓŁCZESNE TENDENCJE W PROJEKTOWANIU MIESZKALNICTWA SOCJALNEGO

Streszczenie

Problem mieszkalnictwa socjalnego jest podejmowany w większości państw na świecie. Zapotrzebowanie na mieszkania socjalne wciąż wzrasta. Dowodzi to wagi społecznej problemu, którego przestrzenne aspekty są przedmiotem tego artykułu. Zdefiniowano podstawowe pojęcia związane z omawianą tematyką. Przedstawiono różne kierunki rozwoju architektury mieszkalnictwa socjalnego. Analiza wybranych przykładów, reprezentujących różne współczesne tendencje w projektowaniu tego rodzaju mieszkalnictwa dowodzi, iż czynniki zewnętrzne oraz lokalizacja obiektów przyczyniają się do funkcjonowania i odbioru założeń, co ma decydujący wpływ na akceptację w społeczeństwie.

CONTEMPORARY TRENDS IN ARCHITECTURAL PROJECTING OF SOCIAL HOUSING

Summary

The problem of social housing is undertaken in most countries in the world. Demand for social housing continues to increase. This demonstrates the importance of the social problem which the spatial aspects are the subject of this article. It define basic notions related with discussed topic. It presents different directions of evolution of architecture of social housing. Analysis of selected examples, representing various modern trends in the design of this type of housing shows that external factors and the location of the facilities contribute to the functioning and objectives, which have a decisive influence on the acceptance in society.